

चीनी आर्थिक युद्धाला भारताचे प्रत्युत्तर

व्यापाराच्या माध्यमातून चीनला धडा शिकवा

चीनने आपल्या विरोधात जे काही केले त्याची किंमत म्हणून हा अॅप बंदीचा मार्ग पुरेसा आहे का? आपण आणखी काय करू शकतो?

भारत सरकारने अजून ४७ चिनी अॅप्सवर बंदी घातली. याआधी गेल्या महिन्यात ५९ चिनी अॅप्सवर बंदीचा निर्णय झाला होताच. मात्र भारतात वापरल्या जाणाऱ्या चिनी अॅप्सची संख्या २७५ च्या आसपास आहे. यात लोकप्रिय 'पब्जी'सारख्या ,कार्यालयीन कामकाजात उपयुक्त असणाऱ्या अनेक अॅप्सचा समावेश आहे. या सान्यांकडून जमा केल्या जाणाऱ्या माहितीचा गैरवापर होतो, म्हणून ही सर्व अॅप्स संभाव्य बंदी यादीत आहेत. अॅप्सकडून माहितीचा गैरवापर होतो. अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प, पंतप्रधान बोरिस जॉन्सन या दोघांनी आणि अनेक देशांनी चीनचा उल्लेख करून चिनी कंपन्यांविरोधात थेट भूमिका घेतली आहे. आर्थिक आघाडी आणि व्यापाराच्या माध्यमातून चीनला धडा शिकविणे, हा पर्याय असू शकतो.

भारत आणि चीन यांच्यामध्ये २०१९-२०मध्ये ८१ अब्ज डॉलरचा व्यापार होता .त्यामध्ये चीनकडून भारताला झालेली निर्यात ६९ अब्ज डॉलर होती. भारतामध्ये चीनकडून होणाऱ्या आयातीमध्ये औषधांमधील मूलभूत घटक, रसायने, इलेक्ट्रिक उपकरणे, स्मार्टफोन, रेल्वे किंवा पोलाद यांच्याशी संबंधित सुटे भाग, खते, दूरसंचार क्षेत्रातील सुटे भाग यांचा समावेश आहे. भारतीय माहिती-तंत्रज्ञान क्षेत्र, औषधे यांना बाजारपेठेमध्ये मर्यादित प्रवेश देऊन, चीनने भारतीय व्यापाराची बाजू आपल्याच बाजूने झुकती राहिल, याची काळजी घेतली. याशिवाय, चीनने सिंगापूर, हॉंगकॉंग आणि मॉरिशसच्या मार्गाने भारतात केलेली गुंतवणूकही अब्जावधी डॉलरची आहे.

चीनच्या वाढत्या आर्थिक घुसखोरीला लगाम घालण्यासाठी

ही परिस्थिती फक्त भारताचीच नाही, अनेक देशांवर चीनकडून आर्थिक दबाव आणण्यात येत आहे. चीनच्या वाढत्या आर्थिक घुसखोरीला लगाम घालण्यासाठी गेल्या वर्षी अमेरिका, जपान, ऑस्ट्रेलिया, भारत जपान, ऑस्ट्रेलिया, व्हिएतनाम, न्यूझीलंड आणि दक्षिण कोरियांची बैठक घेतली.सर्व देशांनी एकत्र येऊन चीनपासून सुरू होणाऱ्या पुरवठा साखळीला पर्याय देण्यासाठी प्रयत्न करण्याचा हेतू या बैठकीत होता.

अमेरिका,जपान, दक्षिण कोरिया या देशांनी आपल्या कंपन्यांना उत्पादनांचे प्रकल्प आपल्या देशांमध्ये हलविण्यासाठी प्रोत्साहन देण्यास सुरुवात केली आहे.

बॉयकॉट चायना' या आंदोलनाने जोर पकडल्यामुळे

भारतात 'बॉयकॉट चायना' या आंदोलनाने जोर पकडल्यामुळे, चिनी कंपन्या आता आपली नावं बदलण्यासाठी पळापळ करू लागल्या आहेत. चीनविरोधात उपसलेल्या बहिष्कारांसाठी हे प्रारंभिक यश आहे. चिनी मोबाईल फोन्स, धुमाकूळ घालणारे मोबाईल ॲप्स, छोटी-मोठी चिनी उत्पादने, इलेक्ट्रॉनिक वस्तू, खेळणी आदींवर बहिष्कार घालण्याचा निर्णय भारतीयांनी घेतला. 'द कन्फेडरेशन ऑफ ऑल इंडिया ट्रेडर्स' या, व्यापाऱ्यांच्या अखिल भारतीय संघटनेने चीनमधून आयात होणाऱ्या 500 श्रेणीतील वस्तूंची यादी जाहीर करून बहिष्काराची हाक दिली. किरकोळ बाजाराच्या बादशहा समजल्या जाणाऱ्या या कंपन्या, अडचणीच्या स्थितीत आपली ओळख लपवून 'मेड इन इंडिया' असे लेबल लावू लागल्या आहेत; तसेच आपली ओळख लपवून चिनी ई-कॉमर्स कंपन्यांवर बॅकफूटवर जाण्याची पाळी आली आहे.

एचडीएफसी या खाजगी बँकेत चिनी कंपनीने एक टक्का शेअर घेतल्याची बाब ध्यानात येताच भारत सरकारने, आमच्या परवानगीशिवाय कुठल्याही भारतीय कंपनीत चिनी कंपन्यांना गुंतवणूक करता येणार नाही, असा आदेश जारी केला. त्यामुळे भारतीय अर्थव्यवस्थेत शिरकाव करण्याच्या चीनच्या उद्देशालाच पायबंद घातला गेला. केंद्र सरकारने एमएसएमई मंत्रालयांतर्गत 200 कोटी रुपयांपर्यंतचे सरकारी कामातील कंत्राट भारतीय कंपन्यांना देण्याची घोषणा यापूर्वीच केलेली आहे. सोबतच सरकारी कंपन्यांत चिनी सामान आणि चिनी कंपन्यांना कंत्राट देण्यावरही बंदी घालण्यात आली. हे बहिष्कारांसाठी येणाऱ्या काळात आणखी मजबूत होणार आहे.

चिनी उत्पादनांना पर्याय ठरू शकणाऱ्या वस्तू आणि कंपन्यांच्या नावांचा शोध सुरू झालेला आहे. केंद्राने उद्योग जगताकडून चीनमधून आयात केल्या जाणाऱ्या वस्तूंची एक विस्तृत यादी मागवली आहे. 'डिपार्टमेंट फॉर प्रमोशन ऑफ इंडस्ट्री ॲण्ड इंटर्नल ट्रेड'ने वाहन, औषध, प्लॅस्टिक, खेळणी, फर्निचर आदींशी निगडित संघटनांची एक बैठक घेऊन येत्या काळात कोणती पावले उचलावी लागतील, याबाबत त्यांना अवगत केले आहे. सध्या भारत चीनमधून वाहनक्षेत्रात 20 टक्के, इलेक्ट्रॉनिक्स 70 टक्के, ग्राहकोपयोगी वस्तू 45 टक्के तसेच चामड्याच्या वस्तूंची 40 टक्के उत्पादने आयात करतो. भारताच्या एकूण आयातीत चीनचा हिस्सा 14 टक्के

आहे. मात्र, केंद्राच्या नव्या निर्णयामुळे स्वदेशी उद्योगांना प्रोत्साहन मिळू शकते व त्यातून रोजगारातही मोठी वाढ होईल.

नेपाळ,आणी भारताची शेजारी राष्ट्रे चीनकडून आयात करतो. त्यात भारतीय बंदरांनी लक्ष घालणारी यंत्रणा असावी. कारण तो माल नंतर भारतामध्ये स्मगल केला जातो.

चीनी कंपन्यांचे ऍसेट्स भारत जप्त करू शकतो

भारताने चीनच्या विरोधात आपली भूमिका अधिक कडक करत आपल्या व्यवसाय आणि व्यापाराच्या नियमात केलेले बदल ही स्वागतार्ह गोष्ट आहे चीन भारताचे शत्रू राष्ट्र आहे. चीनची भारतात (ऑफिशियली) ८ बिलियन अमेरिकन डॉलर एवढी गुंतवणूक आहे. याशिवाय शेकडो स्टार्टअप आणि कंपन्यांमध्ये वेगवेगळ्या 'रूट'ने गुंतवणूक केलेली रक्कम यापेक्षा कित्येक पट जास्त आहे. सरकारने चीनी गुंतवणूक सरकारी रूटने आणायचं बंधन चीनवर याच वर्षी टाकलं आहे. तेंव्हा पासून चीन तडफडत होता.

चीनी गुंतवणूक फक्त सरळ मार्गाने (FDI) नाही तर भारताच्या फ्री ट्रेड ऍग्रिमेंट्स (FTA) किंवा प्रीफ्रेनशीयल ट्रेड ऍग्रिमेंट्स (PTA) असलेल्या सिंगापूर, हॉंगकॉंग इत्यादी देशांमधूनही येत होती. चीनी माल आणि गुंतवणूक मिळून हा अब्जावधी रुपयांचा व्यापार होता. FDI कमी दिसत असली तरीही यामार्गे येणारी रक्कम खूप मोठी आहे. सरकारने तिकडेही पाचर मारली आहे. त्यातूनही जर तशी गुंतवणूक आलीच किंवा यापूर्वी आली असेल, तर ती बेकायदेशीर असणार आहे व शत्रू राष्ट्र मालमत्ता कायदांतर्गत ती 'तुमची गुंतवणूक' आता 'आमचा महसूल' बनणार आहे.

सरकारने कायद्यात सुधारणा केल्याने आता युद्ध किंवा युद्धजन्य परिस्थितीत चीनी कंपन्यांचे ऍसेट्स भारत जप्त करू शकतो! शत्रू मालमत्ता कायद्याच्या कलम ८-ए च्या उपकलम १ नुसार भारताच्या शत्रू मालमत्ता परिरक्षण अंतर्गत शत्रूच्या समभागांच्या विक्रीसाठी मंजूरी देण्यात आली आहे. शत्रू 'मालमत्ता'च नाही तर इकडच्या कंपन्यांमधील 'समभाग' पण यात येतात. म्हणजे थोडक्यात, भारतीय कंपन्या, बँका, स्टार्ट-अप वगैरे मध्ये गुंतवलेले चीनचे हजारे करोडो रुपये अडवणीत येऊ शकतील.

भारताने काय करावे

चीनबाहेर पडणाऱ्या परदेशी कंपन्यांना आकर्षित करून त्या देशाच्या अर्थव्यवस्थेला धडका मारण्याचे काम भारताने सुरु केले आहे.

देशाला जागतिक महासत्ता बनवण्यासाठी आयात केलेल्या वस्तूंना स्वदेशी पर्याय देण्याची गरज आहे. चीनची ७० टक्के निर्यात ही १० क्षेत्रांशी संबंधित आहे. या क्षेत्रांमध्ये इलेक्ट्रिकल मशिन्स आणि उपकरणे देखील आहेत. ज्यात चीनच्या एकूण निर्यातीतील ६७१ अब्ज डॉलर म्हणजेच २६.०९ टक्के वाटा आहे. याशिवाय संगणकासह मशीनरी निर्यातीत १०.७० टक्क्यांची निर्यात म्हणजे ४१७ अब्ज डॉलर्सचे योगदान आहे.

चीनला धडा शिकवण्यासाठी भारत सैन्य स्तरासह आर्थिक आघाडीवर खूपच सक्रिय आहे. चीनमधून येणाऱ्या अनेक प्रकारच्या वस्तूंना बंदी घातलेल्या यादीमध्ये टाकण्यात आले आहे आणि आता बऱ्याच गोष्टींवर आयात शुल्क वाढवण्याची तयारी सुरु आहे. देशांतर्गत उत्पादन वाढवण्यासाठी विशेषतः लघु उद्योगांमध्ये भारत ज्या क्षेत्रात आयातीवर अधिक अवलंबून आहे अशा क्षेत्रांमध्ये स्वावलंबी होण्यासाठी आयात शुल्क वाढवण्याचा विचार करावा लागेल.

जोपर्यंत आपण चीनसारखे उत्पादन वाढवत नाही तोपर्यंत आपल्या वस्तूची किंमत कमी होणार नाही. त्यामुळे आपल्याला आयात शुल्क वाढवणे आणि भारतीय उत्पादकांना प्रोत्साहित करणे आवश्यक आहे. जेव्हा जास्त उत्पादन होईल तेव्हा स्वाभाविकच आपण प्रतिस्पर्धी बनू शकतो'.

लघु उद्योगांना सर्वाधिक आयात होणारी उत्पादने उद्योगांना ओळखावी लागतील. भारतीय उद्योगांनी आयात केली जाणारी उत्पादने ओळखून त्या क्षेत्रातील व्यवसाय सुलभ करण्यासाठी त्यातील अडथळे ओळखले पाहिजेत. चीनकडून होणाऱ्या आयातीवरील अवलंबित्व कमी करण्यासाठी आणि स्थानिक पातळीवर उत्पादनाला चालना देण्यासाठी सरकारने आत्मनिर्भर भारत अभियान सुरु केले आहे.